

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

IMHALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM il-Ġimgha, 26 ta' Marzu, 2021

Kawża Nru. 17

Rik. Nru. 122/13JRM

Adrian GALDES

VS

Duncan SARCIA

Il-Qorti:

Rat ir-Rikors Maħluf imressaq fis-6 ta' Frar, 2013, li bih u għar-ragunijiet hemm imsemmija, l-attur talab li din l-Onorabbli Qorti (i) ssib li l-imħarrek waħdu jaħti għall-inċident li seħħ ftit qabel is-sebgha ta' filgħodu tas-6 ta' Ottubru, 2011, fi Triq Ħal Luqa, f'Ħal Qormi u għad-danni li huwa garrab b'riżultat tal-ħabta bejn il-mutur bir-registrazzjoni HAU-071 misjuq minnu u l-karozza bir-registrazzjoni ZAG-189 misjuqa mill-imħarrek; (ii) tillikwida *d-damnum emergens* fl-ammont ta' sittax-il elf seba' mija sitta u erbgħin ewro erba' u disgħin ċenteżmu (€16,746.94); (iii) tillikwida, jekk meħtieg bil-ħatra ta' perit imqabbad minnha, id-danni l-oħra li huwa garrab, konsistenti fi spejjeż oħra u

lucrum cessans minhabba d-debilità permanenti ċertifikata li bata minhabba f' dak l-incident; u (iv) tikkundanna lill-imħarrek iħallas l-ammonti kollha dikjarati dovuti bħala danni. Talab ukoll l-ispejjeż, magħduda dawk tal-ittri uffiċjali, flimkien mal-imgħax legali fuq id-*damnum emergens* b'seħħ mill-11 ta' Jannar, 2013, sal-jum tal-ħlas effettiv;

Rat id-digriet tal-Qorti (diversament presjeduta) tat-18 ta' Frar, 2013¹, li bih ordnat li ssir in-notifika tal-atti lill-imħarrek u tat direttivi lill-attur dwar it-tressiq tal-provi min-naħa tiegħu;

Rat ir-Risposta Maħlufa tal-imħarrek Duncan Sarcia tal-15 ta' April, 2013, li biha laqa' fil-mertu għall-azzjoni attriċi billi ċaħad kull responsabbiltà għall-incident. Żied jgħid li, fi kwalunkwe każ, l-attur kellu jgħib l-aħjar prova tad-danni mgarrba u mitluba minnu;

Rat id-degriet tal-Qorti (diversament presjeduta) tal-24 ta' April, 2013², li bih ħatret lill-konsulent Dr Massimo Abela bħala espert mediku;

Rat in-Nota tal-imħarrek tas-27 ta' April, 2013³, li biha qal li kien joqgħod għall-fehmiet li wasal għalihom l-espert *ex parte* maħtur mill-attur, u talab it-tħassir tal-ħatra tal-espert mediku;

Rat li b'ordni ta' surroga tal-24 ta' Jannar, 2014⁴, din il-kawża kienet assenjata lil din il-Qorti kif issa presjeduta;

Rat ix-xhieda u d-dokumenti mressqa mill-partijiet quddiem l-Assistent Ġudizzjarju;

Rat id-degriet tagħha tal-20 ta' Mejju, 2015⁵, li bih ħalliet il-kawża għas-sottomissjonijiet bil-miktub;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet tal-attur tal-1 ta' Dicembru, 2015⁶;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet tal-imħarrek tat-22 ta' Marzu, 2016⁷, bi twegiba għal dik attriċi;

Rat l-atti u d-dokumenti kollha mressqa f'din il-kawża;

Rat id-degrieti tagħha li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza;

¹ Paġ. 15 tal-proċess

² Paġ. 43 tal-proċess

³ Paġ. 44 tal-proċess

⁴ Paġġ. 80 – 1 tal-proċess

⁵ Paġ. 161 tal-proċess

⁶ Paġġ. 166 sa 180 tal-proċess

⁷ Paġġ. 185 sa 195 tal-proċess

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni ta' danni mgarrba b'rizultat ta' incident f'habta bejn żewġ vetturi fuq it-triq. L-attur jgħid li kien qed isuq fuq in-naħa ta' barra tal-kareġġjata meta habta u sabta l-imħarrek qala' 'l barra minn postu u laqat il-mutur u waqqa' lill-attur minn fuqu u dan ġarrab ġrieħi f'riġlejh. L-attur irid li l-imħarrek jitqies ħati waħdu għall-habta u biex jagħmel tajjeb għad-danni li ġarrab, minhabba li l-ġrieħi hallewlu debilità li ma tfixx;

Illi, min-naħa l-oħra, l-imħarrek jgħid li ma kien jaħti bl-ebda mod għall-habta għaliex il-karozzi kienu weqfin fit-traffiku u, billi kellu l-ħsieb li jaqleb għan-naħa l-oħra tat-triq biex jidhol go triq sekondarja, hareġ minn postu, u wara li uza l-għaqal mistenni minnu bhala sewwieq f'dik iċ-ċirkostanza, sab lill-attur ma' ġenbu għall-għarrieda. Jgħid għaldaqstant li m'għandu l-ebda ħtija u wisq anqas li jintalab jagħmel tajjeb għall-ebda danni pretiżi mill-attur;

Illi bhala fatti rilevanti li jirrizultaw mill-atti tal-kawża, joħroġ li nhar is-6 ta' Ottubru, 2011, għall-habta tas-sebġha neqsin għaxra ta' filgħodu, Adrian Galdes kien qed isuq il-mutur tal-għamla *Yamaha TT250R* bin-numru ta' reġistrazzjoni HAU-071, fi Triq Ħal Luqa f'Ħal Qormi sejjer lejn Ħal Luqa filwaqt li l-imħarrek Duncan Sarcia kien qed isuq karozza tal-għamla *Mini Cooper S* bin-numru tar-reġistrazzjoni ZAG-189 fl-istess triq u fl-istess direzzjoni lejn Ħal Luqa, iżda bil-ħsieb li jaqleb fuq il-lemin tiegħu u jidhol fi Triq il-Qasam Sperimentali⁸ (fl-inħawi ta' Ħal Farruġ);

Illi jirrizulta li, dak il-ħin, il-karozzi sejrini fid-direzzjoni ta' Ħal Qormi kienu mexjin bil-mod f'serbut wara xulxin minhabba traffiku li kien hemm fl-inħawi. Meta l-vetturi waqfu għal kollox, l-attur qabeż minn wara l-vettura ta' quddiemu u beda jsuq parallel mal-vetturi l-oħra fuq in-naħa ta' barra tal-kareġġjata viċin il-linja li tifred iż-żewġ kareġġjati ta' Triq Ħal Luqa. L-attur jgħid li kien qed isuq bilkemm jitharrek meta, habta u sabta, sab fuqu l-karozza misjuqa mill-imħarrek li ħarġet ukoll mis-serbut ta' karozzi li kienu telgħin lejn Ħal Luqa. Huwa żied jgħid li l-vettura misjuqa mill-imħarrek laqtitlu f'siequ x-xellugija, il-mutur hareġ minn tahtu u spicċa mtajjar għan-naħa l-oħra tat-triq⁹;

Illi, min naħa l-oħra, l-imħarrek jgħid li huwa minnu li resaq 'il barra bil-ħsieb li jaqsam il-linja tan-nofs t-triq u jidhol go triq sekondarja, iżda qal li qabel m'għamel dan ra li ma kien ġej hadd la minn faċċata u lanqas minn warajh

⁸ Dok. "NT1" f'pagġ. 71 – 9 tal-proċess

⁹ Ara l-affidavit tal-attur Dok "AGG" f'pagġ. 46 u 47 tal-proċess. Ara wkoll Dok. "NT1" f'pagġ. 79 tal-proċess

u xegħel l-*indicator*. Jgħid li l-preżenza tal-attur ħasditu u l-karozza tiegħu ntlaqtet mill-mutur misjuq mill-attur hu u jaqbiżha¹⁰;

Illi fil-parti tat-triq fejn seħhet il-ħabta t-triq hija għat-telgħa għal min kien qiegħed isuq fid-direzzjoni li kienu sejrni fiha l-partijiet fil-kawża. Il-linja fit-triq li tifred iż-żewġ karregġjati opposti kienet linja kontinwa¹¹, għalkemm l-imħarrek jgħid li quddiem it-triq sekondarja li ried jidhol fiha f'dik il-parti (Triaq il-Qasam Sperimentali), l-linja hija maqtugħa biex traffiku minn Triq Ħal Luqa għal go dik it-triq ikun jista' jaqsam minn korsija għal oħra biex jidhol. Minn dakinhar tal-inċident, saru bidliet f'dik il-parti tat-triq;

Illi kemm il-mutur¹² misjuq mill-attur u kif ukoll il-vettura misjuqa mill-imħarrek garrbu ħsarat;

Illi bid-daqqa l-attur ma setax iqum fuq saqajh u ttieħed l-isptar u ġie ċċertifikat li garrab griegħi ta' natura gravi u saritlu operazzjoni f'siequ x-xellugija billi kellu ksur fil-gog u fil-qasba tas-sieq. Minkejja li l-attur ħareg mill-isptar ftit ta' jiem biss wara l-inċident, kien meħtiegħ li jattendi għall-kura medika u fiżjoterapija minħabba griegħi mgarrba¹³. Fiż-żmien tal-inċident, kien jaħdem ma' kumpannija fil-qasam tal-bini u, wara l-inċident, qatta' bosta xhur ma jistax imur għax-xogħol¹⁴. Huwa ġie ċċertifikat li jbati minn diżabilità li ma tgħaddix ta' tmienja fil-mija (8%)¹⁵. Dakinhar tal-inċident, l-attur kellu tnejn u tletin (32) sena;

Illi fid-19 ta' Diċembru, 2012¹⁶, l-attur interpella lill-imħarrek u lill-kumpannija assikuratriċi tiegħu sabiex jersqu għal-likwidazzjoni u l-ħlas ta' danni marbuta ma' dan l-inċident¹⁷;

Illi fil-11 ta' Jannar, 2013¹⁸, l-attur interpella uffiċjalment lill-imħarrek u lill-kumpannija assikuratriċi tiegħu għall-istess għan;

Illi fis-6 ta' Frar, 2013, infetħet din il-kawża;

Illi għal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjonijiet ta' dritt marbuta mal-każ, il-Qorti tagħraf li d-dinamika tal-ħabta ma jidhirx li hija f'dubju. Il-verżjoni tal-partijiet ma taqbilx fuq xi dettalji, iżda t-tnejn li huma jagħrfu li kienu sejrni

¹⁰ Affidavit tal-imħarrek f'paġġ. 147 – 8 tal-proċess. Ara wkoll ir-*Road Traffic Accident Report* f'paġġ. 72 tal-proċess

¹¹ Ara x-xhieda tal-imħarrek mogħtija fil-kontro-eżami f'paġġ. 155 tal-proċess u dik ta' PS Noel Tanti f'paġġ. 64 – 5 tal-proċess

¹² Dok. "AZM6" f'paġġ. 29 tal-proċess

¹³ Dokti. "AZM2" u "RGG" f'paġġ. 25 u 143 tal-proċess

¹⁴ Ara x-xhieda ta' Joseph Saliba f'paġġ. 93 sa 95 tal-proċess u ta' Angelo Attard f'paġġ. 96 sa 98 tal-proċess, Dok. "JS1" u Dok. "JS2" f'paġġ. 103 sa paġġ. 105 tal-proċess, u Dok. "AA1" sa Dok. "AA3" f'paġġ. 106 sa paġġ. 108 tal-proċess. Ara wkoll Dok. "AZM7" sa Dok. "AZM12" f'paġġ. 30 sa paġġ. 35 tal-proċess u Dok. "FD1" f'paġġ. 136 sa Dok. "FT2" f'paġġ. 141 tal-proċess

¹⁵ Ara Dok. "AG2" f'paġġ. 11 – 3 tal-proċess

¹⁶ Dok. "ASM13" f'paġġ. 36

¹⁷ Għar-rigward ta' danni mgarrba ara fost oħrajn Dok. "AZM1" f'paġġ. 24 tal-proċess, Dok. "AZM3" sa Dok. "AZM5" f'paġġ. 26 sa paġġ. 28 tal-proċess

¹⁸ Dok. "AZM14" f'paġġ. 37 sa 38 tal-proċess

fl-istess direzzjoni u kienu fuq l-istess karreggata tat-triq. Il-punt li l-partijiet ma jaqblux dwaru huwa x'manuvri għamli t-tnejn li huma li wasslu għall-ħabta. Huwa dwar dan li l-Qorti sejra sewwasew tagħmel il-kunsiderazzjonijiet tagħha aktar 'il quddiem;

Illi l-ħabta saret fi triq ewlenija meta l-imħarrekk ittanta jaqsam fil-karreggata l-oħra biex jidhol fi triq sekondarja li tinsab fuq in-naħa l-oħra mnejn kien għaddej u f'mument meta l-vetturi f'serbut kienu weqfin għal kollox minħabba l-volum tat-traffiku. Fl-istess waqt, l-attur qala' minn postu u saq bil-mutur 'il fuq matul is-serbut tal-vetturi weqfin u fuq in-naħa tal-lemin tas-serbut u qrib il-linja tan-nofs tat-triq;

Illi l-attur jixli lill-imħarrekk bil-ħtija waħdanija għall-ħabta, filwaqt li l-imħarrekk jilqa' billi jgħid qagħad b'seba' għajnejn kif jagħmel il-manuvra tal-qsim u uża l-għaqal mistenni minnu u li kien l-attur li wettaq manuvra li qegħditu f'periklu;

Illi hija regola ġenerali fi kwestjonijiet ta' sħarriġ ta' responsabbiltà f'ħabta, li kull sewwieq irid iħares żewġ regoli ewlenin, jġigifieri (a) li jirregola s-sewqan tiegħu skond iċ-ċirkostanzi kollha tal-inħawi fejn ikun (magħduda magħhom il-konfigurazzjoni tat-triq, il-ħin u l-kundizzjonijiet atmosferiċi), u (b) li jzomm attenzjoni (*proper look-out*) dwar dak li jkun qiegħed isehh fil-qrib jew huwa mistenni li jsehħ minnufih¹⁹. Naturalment, meta wieħed jiltaqa' ma' ċirkostanza fejn it-toroq ikollhom siwi mhux l-istess, tizdied fuq is-sewwieq li jkun fuq it-triq l-anqas importanti responsabbiltà akbar fil-konfront ta' sewwieq fuq triq aktar importanti. Fil-każ tal-lum, iż-żewġ sewwieqa kienu t-tnejn qegħdin fuq l-istess triq (ewlenija), iżda l-imħarrekk kien fi ħsiebu jidhol fi triq sekondarja għaliha billi jdur lejn il-lemin tagħha, bl-attur ġej minn warajh;

Illi għal dak li jirrigwarda l-manuvra ta' tidwir lejn il-lemin huwa principju aċċettat li, ladarba s'issa s-sewqan f'Malta suppost iżomm fuq il-korsija tax-xellug, sewwieq li jkun sejjer idur lejn il-lemin tiegħu ikun ifisser li sejjer jaqsam il-korsija li fuqha jkun ġej it-traffiku mid-direzzjoni opposta. Dan jagħmel tali manuvra waħda li tgħabbi lil tali sewwieq b'ċertu riskju u jitfa' fuqu wkoll dmirijiet²⁰. Fost dawn, hemm id-dmir li jqis li ma jibdiex tali manuvra qabel ma jkun aċċerta ruħu li matul il-proċess kollu ma jkun ta' l-ebda xkiel għat-traffiku li ġej minn faċċata.²¹ Sewwieq li jkollu f'moħħu li jdur lejn il-lemin, irid jagħmel sinjal xieraq u minn qabel li fi ħsiebu jdur lejn il-lemin b'mod li t-traffiku li jkun isegwih u dak li ġej minn faċċata jintebaħ bil-manuvra maħsuba, jieħu postu lejn in-nofs tat-triq, u jistenna l-waqt xieraq biex jaqsam il-karreggata tat-

¹⁹ Ara, per eżempju, P.A. RCP 26.4.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Formosa & Camilleri Ltd. et noe vs Joseph Camenzuli* (mhix pubblikata) [Ċit. 427/97] u P.A. PS 21.10.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Stefan Bonello vs Carmelo Abela* (mhix pubblikata) [Ċit. 1246/92]

²⁰ P.A. RCP 2.10.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Sandra Bartolo vs Joseph Farrugia*

²¹ App. Ċiv. Inf. 12.1.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Carmel Vassallo vs Andrew Portelli*

traffiku li ġej minn faċċata²². Fuq kolloxx, irid joqgħod b'seba' għajnejn li ma jagħmel l-ebda kalkoli azzardati li bihom jista' johloq xkiel għat-traffiku li jkun ġej mill-faċċata²³;

Illi għal dak li jirrigwarda l-manuvra ta' bdil tal-karreggata, ir-regola ewlenija hi li manuvra bħal din ukoll titlob attenzjoni speċjali mis-sewwieq li jkollu f'moħħu li jaqleb minn korsija għal oħra, l-iżjed jekk dan il-qlib ikun minn korsija li hija fuq in-naħa ta' ġewwa għal oħra aktar lejn in-nofs tat-triq. Din l-attenzjoni meħtieġa tissarraf filli s-sewwieq irid iqis sewwa dak kollu li jkun isehh madwaru u li ma jagħmel xejn li bih jaħsad lis-sewwieqa li jkunu qegħdin isuqu qribu jew warajh²⁴;

Illi għal dak li jirrigwarda **l-htija tal-habta**, ir-rimedju li qed ifittex l-attur huwa dak li johrog mid-delitt jew kważi-delitt li jorbot lil kull persuna li tagħmel tajjeb għall-ħsara li tigrri bl-għemil (jew nuqqas ta' għemil) tagħha²⁵. Il-ligi teħles mir-responsabbiltà ta' xi għemil li jgħib il-ħsara, dak kollu li jsehħ minħabba aċċident jew minħabba forza maġġuri²⁶. Madanakollu, ma jitqiesx li jkun sehħ b'aċċident dak li jigri mill-fatt, pożittiv jew negattiv, tal-bniedem²⁷ u li, fuq kolloxx, ikun imbassar minn qabel minn persuna ta' dehen ordinarju²⁸ jew, għal anqas, jista' jigi evitat²⁹. Min-naħa l-oħra, il-fatt li jitnissel minn forza maġġuri huwa li l-ġrajja tiegħu ma jista' jiqfilha hadd³⁰;

Illi meta l-parti mixlija bi ħsara tgħid li ma kinitx tahti minħabba l-aċċident, jaqa' fuqha l-piż li tipprova dawn iċ-ċirkustanzi. F'dan ir-rigward, l-imħarrek jistrieħ fuq ir-rapport tal-aċċident u l-qagħda li fiha spicċaw il-vetturi skond kif jirrizulta mill-iskizz tal-Pulizija, bil-għan li jagħti interpretazzjoni tal-veloċità li l-attur seta' kien għaddej biha qabel sehħet il-habta, kif ukoll fuq ir-regoli tat-traffiku li jorbtu lil sewwieq f'każ li t-traffiku jkun miżmum³¹;

Illi, min-naħa l-oħra, huwa u jibqa' dejjem prinċipju tad-dritt, li l-parti attriċi f'kawża għandha l-obbligu li tipprova kif imiss il-premessi għat-talbiet tagħha b'mod li, jekk tonqos li tagħmel dan, iwassal għall-helsien tal-parti mħarrka.³² L-attur dan jagħmlu billi jistrieħ fuq ix-xhieda tal-uffiċjal tal-pulizija li żar is-sit tal-incident u l-fatt li l-imħarrek ittanta jaqbeż għan-naħa l-oħra tat-triq meta dan kien projbit li dan jagħmlu³³;

²² P.A. GV 5.10.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Hugh P. Żammit noe vs Angelo Abela*

²³ P.A. GCD 7.5.2004 fil-kawża fl-ismijiet *GasanMamo Insurance Agency Ltd noe et vs Salvu Schembri*

²⁴ App. Inf. 9.11.2005 fil-kawża fl-ismijiet *Matthew Brincat vs Pio LeBrun*

²⁵ Art. 1031 tal-Kap. 16

²⁶ Art. 1029 tal-Kap. 16

²⁷ P.A. 17.5.1902 fil-kawża fl-ismijiet *Fenech noe vs Gatt noe et* (Kollez. Vol: XVIII.ii.164)

²⁸ App. Ċiv. 16.11.1942 fil-kawża fl-ismijiet *Raymond noe vs Busuttill pro et noe* (Kollez. Vol: XXXI.i.554)

²⁹ App. Ċiv. 14.1.1919 fil-kawża fl-ismijiet *Azzopardi vs Arcicovich et* (Kollez. Vol: XXIV.i.172)

³⁰ App. Ċiv. 7.6.1940 fil-kawża fl-ismijiet *Borg Falzon pro et vs Darmanin pro et noe* (Kollez. Vol: XX.i.869)

³¹ Ara Nota ta' Sottomissjonijiet tal-imħarrek f'pag. 186 u pag. 190 tal-proċess

³² App. Inf. JSP 12.1.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Hans J. Link et vs Raymond Merċieca*

³³ Ara Nota ta' Sottomissjonijiet tal-attur f'pag. 168 sa pag. 171 tal-proċess

Illi għandu jingħad li meta l-parti mharrka tkun ressqet verżjoni li ma taqbilx ma' dik imressqa mill-parti attriċi ma jfissirx li l-parti attriċi tkun naqset mill-obbligu li tipprova l-premessi għat-talbiet tagħha, għaliex jekk kemm-il darba l-provi ċirkostanzjali, materjali jew fattwali jagħtu piż lil dik il-verżjoni tal-parti attriċi, l-Qorti tista' tagħżel li toqgħod fuqha u twarrab il-verżjoni tal-parti mharrka. Min-naħa l-oħra, il-fatt li l-parti mharrka ma tressaqx provi tajba jew ma tressaq provi xejn kontra l-pretensjonijiet tal-parti attriċi, ma jehlisx lil parti attriċi milli tipprova kif imiss l-allegazzjonijiet u l-pretensjonijiet tagħha.³⁴ Huwa għalhekk li l-ligi torbot lill-parti f'kawża li tipprova dak li tallega³⁵ u li tagħmel dan billi tressaq l-aħjar prova³⁶;

Illi fil-każ li l-Qorti għandha quddiemha, l-argument tal-attur hu li l-imħarrek wettaq il-manuvra bla ma qagħad attent għal dak li kien qed jiġri madwaru, filwaqt li l-argument tal-imħarrek hu li l-attur kien qiegħed jaqla' t-traffiku b'heffa żejda u b'hekk ma kienx jista' jkun f'kontroll ta' dak li kien qed jiġri;

Illi huwa miżmum li fil-każ li ż-żewġ partijiet iressqu verżjonijiet għal kollox konfliġġenti ma' xulxin b'mod li l-waħda xxejjen 'il-oħra, bħal ma huwa f'dan il-każ, iżda li t-tnejn jistgħu jitwemmnu, allura qagħda bħal din tgħin lill-parti mharrka, fuq il-bażi tar-regola li *onus incumbit ei qui dixit*³⁷ u tar-regola proċedurali l-oħra li timxi magħha li *actore non probante reus absolvitur*.³⁸ Iżda, hawn ukoll, mhux kull konflitt fil-provi jew verżjonijiet imressqa quddiem qorti għandhom iwasslu għaċ-ċaħda tat-talbiet attriċi, għaliex il-kriterju li jsegwi l-ġudikant irid ikun dak li jqis jekk, fid-dawl tal-provi mressqa, verżjoni waħda jistax joqgħod fuqha aktar mill-oħra³⁹;

Illi mill-provi li tressqu quddiem il-Qorti, jirriżulta li filwaqt li l-imħarrek ittanta jaqsam il-karreggata li kien fuqha biex jidhol fi triq sekondarja fuq in-naħa l-oħra tat-triq, l-attur qala' minn wara vetturi li kienu wieqfa u saq tul is-serbut ta' karozzi weqfin sakemm intlaqat mill-imħarrek li hareg minn go postu. L-obbligu tal-attur li jipprova x-xiljiet tiegħu, iridu jitqiesu fid-dawl tal-obbligu wkoll li huwa għandu wkoll bħala sewwieq fit-triq. Hawnhekk fejn l-imħarrek jieħu vantaġġ fuq l-attur u jixli lill-attur bi ksur tar-regoli tat-triq. Jekk il-manuvra tal-attur setgħetx issir, hija l-qofol tal-kwestjoni li l-Qorti għandha quddiemha;

³⁴ App. Inf. PS 7.5.2010 fil-kawża fl-ismijiet *Emanuel Ellul et vs Anthony Busuttil*

³⁵ Art. 562 tal-Kap 12

³⁶ Art. 559 tal-Kap 12

³⁷ P.A. NC 28.4.2004 fil-kawża fl-ismijiet *Frank Giordmaina Medici et vs William Rizzo et*

³⁸ P.A. LFS 18.5.2009 fil-kawża fl-ismijiet *Log. Kurunell Gustav Caruana pro et noe vs Air Supplies & Caternig Co Ltd*

³⁹ P.A. PS 28.4.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Emanuel Ċiantar vs David Curmi noe* (konfermata fl-Appell 19.6.2006)

Illi huwa miżmum li kull sewwieq jeħtieġlu jikko-ordina s-sewqan tiegħu ma' dak ta' traffiku ieħor li jkun fl-inħawi⁴⁰. Il-fatt waħdu li sewwieq ikun jinsab fuq in-naħa l-ħażina tat-triq, ma huwiex fattur deċiżiv ta' ħtija ta' dak is-sewwieq⁴¹;

Illi, madankollu, l-attur kien qiegħed jagħmel manuvra ta' sorpass. Issa huwa aċċettat li manuvra ta' sorpass, waħedha, hija manuvra leġittima u mhix ksur tar-regolamenti tas-sewqan⁴², u l-fatt li min ikun qiegħed jaqbeż karozza oħra sejra fl-istess direzzjoni jaqbeż ukoll il-linja tan-nofs tat-triq jew jidhol f'karreggata oħra mhux element, fih innifsu, li jgħabbi lil min jagħzel dik il-manuvra bil-ħtija ta' inċident⁴³. Madankollu, il-manuvra tas-sorpass trid issir b'reqqa⁴⁴ u kawtela b'mod li min jagħzel li jipprova jaqbeż karozza jew vettura oħra, irid jieħu qies tal-possibilità li l-vettura l-maqbuza tista' tibdel ir-rotta. F'każ bħal dan, jaqa' fuq is-sewwieq tal-vettura li qiegħda taqla' l-piż li jipprova li s-sewwieq tal-vettura l-maqbuza kien negligenti fil-mod kif bidel ir-rotta;

Illi r-regolament 184 tal-*Kodiċi għat-Traffiku fit-Triq* (maħruġ fl-2001) jipprovdi li m'għandu jsir l-ebda sorpass fejn triq tiltaqa' ma' oħra jew f'salib it-toroq⁴⁵. Il-ħabta mertu ta' din il-kawża seħħet sewwasew f'medda ta' triq li tgħaqqad triq ewlenija ma' oħra sekondarja li toħroġ minnha;

Illi jibqa' dejjem jipprevali l-prinċipju li, fejn hemm dubju, wieħed m'għandux jaqbeż vettura oħra jekk ma jkunx ċert li jista' jagħmel dik il-manuvra bla ħsara għalih innifsu u għal ħaddieħor⁴⁶;

Illi l-imsemmi *Kodiċi* jorbot lil sewwieqa, magħduda s-sewwieqa ta' muturi⁴⁷, sabiex jużaw l-prudenza meħtieġa waqt is-sewqan. Fost ir-regoli imposti, sewwieq ma jistax jaqbeż linja bajda kontinwa⁴⁸. Fi traffiku għaddej bil-mod, sewwieq m'għandux jibdel il-mogħdija għal fuq ix-xellug biex jaqla'⁴⁹, filwaqt li meta t-traffiku jkun miżmum, sewwieq m'għandux jaqbeż il-*queue* billi jidhol f'mogħdija oħra jew billi jaqla' vetturi li jkunu jistennew quddiemu⁵⁰;

Illi meta l-Qorti tqis il-fatti li joħroġu mill-atti tal-kawża u r-regoli msemmija, hija tasal għall-fehma li l-attur qiegħed lilu nnifsu fil-periklu meta kiser ir-regoli tat-traffiku billi qabeż is-serbut ta' karozzi weqfin li kienu quddiemu u saq mal-ġenb tagħhom, minkejja li baqa' jsuq fl-istess karreggata.

⁴⁰ App. Inf. 16.12.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Gasan Insurance Agency Ltd vs Francis Falzon*

⁴¹ P.A. PS 31.1.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Anthony Schembri vs Isabel Bajada* (mhix appellata)

⁴² Regolament 63 tal-M.V.R.

⁴³ App. Ċiv. 5.10.1998 fil-kawża fl-ismijiet *Dobler vs Caruana* (Kollez. Vol: LXXXII.ii.514)

⁴⁴ P.A. GCD 31.10.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Sultana Bros. Transport Ltd. vs Sabrina Cauchi et*

⁴⁵ P.A. GCD 15.3.2002 fil-kawża fl-ismijiet *John Pisani vs Maurice Żammit*

⁴⁶ P.A. GV 13.10.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Michael Grech vs Malcolm Woolsey*

⁴⁷ Parti IV tal-Kodiċi għat-Traffiku fit-Triq tapplika b'żieda mar-regoli l-oħra li jsegwu, inkluż għaldaqstant Parti VII li tittratta s-Sewwieq.

⁴⁸ Regoli 164 u 164 tal-Kodiċi għat-Traffiku fit-Triq

⁴⁹ Regola 190 tal-Kodiċi għat-Traffiku fit-Triq

⁵⁰ Regola 211 tal-Kodiċi għat-Traffiku fit-Triq

Hemm ukoll il-fattur li, minn dak li johroġ mill-provi dokumentali, l-attur ma setax ma kienx 'il barra mil-linja tan-nofs tat-triq hu u jagħmel il-manuvra tas-sorpass. Din il-kostatazzjoni toħroġ mill-fatt li ladarba l-vettura misjuqa mill-imħarrek tidher li kienet sewwasew fuq il-*crown of the road* u xi ffit 'il barra minnha wkoll meta seħħet il-ħabta, ma jistax ikun li l-attur li kien qed jaqla' min-naħa tal-lemin tas-serbut ma kienx 'il barra aktar minn hekk b'mod li kien fil-karreggata li minnha kien jgħaddi t-traffiku li jkun niezel fid-direzzjoni opposta. Il-ħsarat fuq iż-żewġ vetturi jixhdu dan;

Illi dan qiegħed jingħad b'zieda mal-fatt li, fejn seħħet il-ħabta, it-triq kienet għat-telgħa. Din il-kostatazzjoni titfa' wkoll dawl fuq id-dikjarazzjoni magħmula mill-attur li, x'hin ħass il-wegħha f'siequ x-xellugija malli seħħet il-ħabta mal-karozza misjuqa mill-imħarrek, kien qiegħed isuq bl-għoxrin kilometru fis-siegħa (20 k.p.h.). Il-Qorti jidhrilha li ssibha bi tqila biex toqgħod fuq din id-dikjarazzjoni. Li kieku l-attur tassew kien qiegħed isuq b'dik il-velocità, ma kienx jispiċċa bil-mutur 'il fuq minn fejn seħħet il-ħabta (kif fil-fatt ġara) ladarba t-triq kienet għat-telgħa, iżda kien jaqa' fejn ħabat. Fit-tieni lok, irriżulta wkoll li parti mit-tagħmir tal-mutur instab aktar 'il fuq fit-triq, liema ċirkostanza tixhed li l-impatt bejn il-vetturi seħħ meta l-mutur kien qiegħed jinsaq b'velocità oghla minn dik mistqarra mill-attur. Fit-tielet lok, il-fatt li l-attur iddikjara li ma ntebax bil-karozza misjuqa mill-imħarrek sakemm seħħet il-ħabta juri li sata' ma kienx konxju taċ-ċirkostanzi tal-inħawi u jwaqqa' l-allegazzjoni li l-imħarrek ma kienx tassew xegħel l-*indicator* jekk fl-istess waqt jgħid li ma kienx rah qabel seħħet il-ħabta;

Illi, fil-fehma meqjusa tal-Qorti, dawn iċ-ċirkostanzi jixhtu htija fuq l-attur għall-ħabta u ma tressqux provi tajbin biżżejjed min-naħa tiegħu biex juru li l-imħarrek wettaq xi manuvri li jistgħu jitfgħu fuqu wkoll xi sehem mill-htija għal dak li ġara;

Illi fid-dawl ta' din il-konklużjoni, il-Qorti ssib li l-attur ma seħħlux juri li l-imħarrek kien jahti għall-incident u għalhekk l-ewwel talba tiegħu ma tirriżultax misthoqqa u mhix se tintlaqa';

Illi ladarba l-ewwel talba mhix se tintlaqa', ma hemmx għalfejn li l-Qorti tistharreġ it-talbiet l-oħrajn, li huma konsegwenzjali għall-ewwel talba;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-imħarrek bħala misthoqqa fil-fatt u fid-dritt;

Tiċhad it-talbiet attriċi; u

Tordna li l-ispejjeż tal-kawża jithallsu mill-attur.

Moqrija

**Onor. Joseph R. Micallef LL.D.,
Imhalledf**

26 ta' Marzu, 2021

**Marisa Bugeja
Deputat Registratur**

26 ta' Marzu, 2021